

da bi tudi taka usmeritev zahtevala načrtni pristop in širšo družbeno pomoč.

- Poleg prostorsko urejevalskih morajo biti spodbujevalni ukrepi za razvoj hribovitih območij zlasti kreditne in davčne olajšave za vlaganja v razvoj kmetijstva, turizma, drobnega gospodarstva ter organizacije dela na domu, kot dodatnega vira dohodka kmečkih gospodarstev.

Problem sekundarnih bivališč v občini Grosuplje je potrebno reševati skladno z razvojem poselitve in razvojem turizma. To pomeni:

- obravnavati sekundarna bivališča kot posebno stanovanjsko gradnjo z vsemi prostorskimi in funkcionalnimi zahtevami in pogoji,
- varovati turistično razvojno zanimiva območja pred tovrstnimi posegi oz. v določenih primerih evtl. te usmerjati v posebne zazidljive cone naselij s turistično rekreacijskim značajem,
- v celotnem območju občine pa načeloma preprečevati odpiranje novih zazidljivih območij za počitniške objekte oz. dopustiti le smiselno dopolnjevanje obstoječih območij »počitniške« rabe, prenovo ter adaptacijo obstoječih objektov v sklopu naselij ali objektov samotnih domačij.

Razvoj turizma in rekreacije v občini Grosuplje terja pri obravnavanju gradnje sekundarnih bivališč in razvoja poselitve ohranjanje kvalitet kulturne krajine, vključno z ohranjanjem in preoblikovanjem starega in novega vaškega stavbarstva ter varstvo okolja nasploh.

Vsekakor pa bo morala nadaljnja gradnja sekundarnih bivališč temeljiti na kompleksni in podrobni proučitvi obstoječih ali potencialno primernih območij ter na ugotavljanju dolgoročnih interesov v širšem ljubljanskem prostoru, skladno s potrebami po stanovanjski gradnji.

3.32 RABA IN PREOBRAZBA PROSTORA

Glede na obstoječe podatke je od celotne površine občine 42.074 ha 18.818 ali približno 45% kmetijskih zemljišč, 21.862 ha ali približno 52% gozdnih zemljišč in 1.394 ali približno 3% nerodovitnih zemljišč, od tega je pretežni del stavbnih zemljišč.

Zaradi neenotnosti evidenc o obstoječih površinah za posamezne vrste rabe je težko oceniti dejansko razmerje kmetijskih in gozdnih površin.

Poseben problem predstavljajo območja zaraščanja, ki obsegajo po evidenci gozdnih gospodarstev približno 3900 ha oz. nad 20% kmetijskega prostora.

Za planirani dolgoročni razvoj poselitve ocenjujemo potrebo po 150—180 ha novih površin.

Ocenjujemo, da bo del teh površin mogoče pridobiti z zapolnitvami in racionalnejšo ureditvijo sedanjih površin naselij.

Pomembnejši posegi na kmetijska in gozdna zemljišča bodo z ureditvijo avtoceste in priključki ter z ureditvijo akumulacijskih jezer, z gradnjo elektroprenosnega omrežja in s pridobivanjem kamnitih agregatov.

V veljavnih urbanističnih redih so predvidene obširne površine za gradnjo počitniških naselij (207 ha vključno z že zazidanimi površinami).

Za zagotovitev smotrnejše namenske rabe in preobrazbe prostora moramo pri izdelavi dolgoročnega plana in pri njegovem uresničevanju upoštevati naslednje usmeritve:

- Pri urejanju in pridobivanju stavbnih zemljišč mora biti temeljno vodilo racionalna raba površin znotraj obstoječih naselij s poudarkom na prenovi stavbnega fonda in kompleksnih območij.
- Vsi zapolnitveni posegi morajo biti predhodno preverjeni z ustrežno izvedbeno dokumentacijo, da si ne bi zaradi kratkoročnih rešitev zapirali dolgoročnejsih smeri razvoja naselij in posameznih območij.
- Površine, ki bodo namenjene za dolgoročni razvoj naselij, morajo biti praviloma manj kvalitetne kmetijske in gozdne površine.
- Obseg najkvalitetnejših kmetijskih zemljišč, katera bo zaradi utemeljenih razlogov potrebno postopoma preobraziti v

stavbna zemljišča, bo usklajen v okviru priprave dolgoročnega plana.

- Ponovno bo potrebno preveriti upravičenost obsežnih površin, ki so v veljavnih izvedbenih aktih določene kot območja za gradnjo počitniških hiš. Preveritve bodo potrebne prednostno v turistično in krajinsko zanimivih območjih (npr. dolina Krke).
  - Skupna naloga nosilcev razvoja kmetijstva in gozdarstva je opredelitev območij zaraščanja in dolgoročne namenske rabe teh območij.
  - Zapuščanje kmetijske zemlje v hribovitih območjih oz. zaraščanje z gozdovi je potrebno preprečevati s stimulativnimi ukrepi za ohranitev poselitve in nadaljnega razvoja kmetijskih gospodarstev v teh območjih.
  - Za melioracije so predlagane obsežne površine v občini. Prednostna naloga je uskladitev interesov in možnosti vodnogospodarskih posegov in interesov kmetijstva ter določiti postopnost izvajanja melioracijskih del.
  - Za vsa degradirana območja (sanitarne deponije, peskokopi itd.) je potrebno izdelati in izvajati sanacijski program in rekultivirati območja po zaključeni uporabi v gozdne ali kmetijske površine.
  - V obdobju do leta 2000 se bo glede na predvidene posege v prostor spremenilo tako razmerje med gozdnimi, kmetijskimi in nerodovitnimi površinami, kakor tudi kvaliteta kmetijskih in gozdnih površin.
- V okviru dolgoročnega plana moramo predvsem opredeliti površine, ki bodo trajno zavarovane za določeno rabo, varstvena in varovana območja, v katerih je omejena osnovna raba zemljišč, postopnost preobrazbe zemljišč in način rabe teh zemljišč v obdobju do spremembe namembnosti.

3.33 VARSTVO OKOLJA IN UREJANJE PROSTORA

Varstvo in izboljšanje okolja

Večina nalog, ki jih je občina Grosuplje sprejela v srednjeročnem družbenem planu za obdobje 1981—1985 na področju varstva in izboljšanja okolja je ostala neuresničeni. To dejstvo utemeljuje potrebo po drugačni ureditvi skrbi za varstvo okolja.

Učinkovita kurativna in preventivna dejavnost za varstvo okolja je mogoča le, če se na podlagi sistemske analize problematike vzpostavi sistem politike ter pogojev za njeno uresničevanje.

Med temeljne pogoje za uresničevanje štejemo tudi spremljanje oziroma nadzor nad izvajanjem sprejetih politik.

Sistem politik pomeni, da gre za varstvo med seboj povezanih sklopov, ne zgolj za vrsto delnih-sektorsko zastavljenih ukrepov.

Med nalogami in usmeritvami razvoja, ki so dolgoročno najpomembnejši na področju varstva okolja v občini Grosuplje, so:

- Pri ureditvi industrijske cone Grosuplje je treba natančno opredeliti možno namembnost in ekološke pogoje za nameščanje in delovanje različnih dejavnosti. Med temi pogoji mora biti prepoved nameščanja dejavnosti, ki bi lahko povzročale škodljive plinske emisije.

Enako vprašljiva kot emisije industrije je v grosupeljski kotlini tudi toplarna na premog. Bistvenega pomena za izboljšanje zraka širše okolice bi bila zagotovitev izgradnje plinovoda, kar pa pogojuje zadostno število porabnikov v industrijski coni. Skupna naloga gospodarstva, komunalnih organizacij in drugih zainteresiranih nosilcev razvoja je preveriti možnosti navezave Grosupljega na plinovod.

- Drugo pomembno vprašanje izboljšanja ekoloških razmer mora biti odvoz in ravnanje z odpadki.
- Poleg ureditve centralne sanitarne deponije, rednega in občasnega odvoza odpadkov je potrebno proučiti mikroklokaijske danosti in možne ekološke posledice na sedanjih številnih divjih odlagaljščih ter poskrbeti z ustrežno sanacijo, da bodo možne ekološke posledice čim manjše.
- Posebno ekološko vprašanje je pridobivanje mineralnih

agregatov. V občini je poleg organiziranih kamnolomov in peskokopov še približno 70 evidentiranih črnih peskokopov, ki predstavljajo na kraškem terenu potencialno nevarnost za onesnaženje virov pitne vode.

Poleg skrbi za sanacijo in preprečevanje divjega črpanja moramo zahtevati tudi bolj organiziran način pridobivanja mineralnih agregatov. Z omejevanjem števila aktivnih kamnolomov in peskokopov se omejijo negativni vplivi na okolje na manjše število lokacij, intenzivnejše črpanje pa mora zagotavljati tudi sprotno sanacijo degradiranih območij.

- Kraška hidrografija, razpršena poselitve z neurejeno kanalizacijo in varovanje vrednot naravne dediščine zahtevajo posebno pozornost pri varstvu voda.

Prednostna naloga je izboljšanje in ohranitev kvalitete vodotokov s sistematičnim odvajanjem in čiščenjem odpadnih voda.

Enako pomembna naloga je opredelitev varstvenih pasov vodnih virov in izvajanje v režimih določenih nalog.

Pomembna naloga v občini je preprečevanje poplav kraških polj in melioracije teh območij.

Pri obsežnejših hidromelioracijah se pogosto križajo interesi vodnega gospodarstva z interesi varstva naravne dediščine, zato moramo vse posege pravočasno vsestransko ovrednotiti.

- Usmerjanje razvoja poselitve oziroma urbanistična politika sta med pomembnejšimi inštrumenti, ki lahko dolgoročno vplivajo na ekološke razmere v občini. Vse naloge, ki so bile v tej zvezi zapisane v srednjeročnem planu, ostajajo za izvajanje tudi v naslednjem srednjeročnem obdobju. Izvajanje takšnega ali drugega koncepta poselitve ima ekološke posledice predvsem z vidika kvalitete zraka, voda in kvaliteten kmetijskih oziroma sploh obdelovalnih površin.

Dosedanje ugotovitve o onesnaženosti zraka v občini so bolj rezultat aplikacije modelov kot neposrednih merjenj, zato je še vedno potrebno pripraviti kataster virov onesnaževanja in izvesti potrebne meritve — zlasti na območjih, ki so razvojno zanimiva. (Po mnenju SEPO spada Grosuplje glede onesnaženosti zraka dejansko v 3. cono — formalno je v 2. coni, kar občine ne zavezuje za pripravo sanacijskega programa).

Razvoj poselitve poteka preko realizacije posameznih razvojnih projektov (stanovanjska gradnja, priprava industrijskih površin itd.). V tej zvezi je treba vztrajati na doslednem ekološkem preverjanju vseh razvojnih projektov, ki imajo daljnosežnejše in druge posledice, ne glede na vrednost same investicije.

Varstvo naravne in kulturne dediščine

Naravno in kulturno dediščino bo potrebno smiselno vključevati v urejanje prostora in iskati možnosti za poglobitev stikov med interesi družbenega razvoja ter potrebo po njeni ohranitvi in vzdrževanju.

V dolgoročnem planu moramo izdvojiti in zavarovati predvsem tiste objekte in območja, ki imajo poseben kulturni, znanstveni, ekološki, rekreacijski ali krajinsko estetski pomen.

Pooblaščen strokovna služba mora predlagati občini objekte in območja kulturne in naravne dediščine, ki po strokovnih pogledih ustrezajo kriterijem za kulturni oziroma naravni spomenik.

V dolgoročnem planu občine bomo na predlog Ljubljanskega regionalnega zavoda za varstvo naravne in kulturne dediščine opredelili objekte in območja, ki jih bomo proglasili za naravne oziroma kulturne spomenike. S tem bomo družbeno verificirali potrebo po njihovem obstoju, obnovi in razvoju ter s tem tudi sprejeli obveznosti za njihovo vzdrževanje.

Za področje varstva naravne in kulturne dediščine je pripravil Ljubljanski regionalni zavod za varstvo naravne in kulturne dediščine naslednje okvirne usmeritve:

- V grosupeljski kotlini je prostor, ki ga omejujejo naselja Grosuplje, Šmarje Sap, in Mali vrh zaradi neustreznih območij, vasi in objektov ne more biti osnovni izhodiščni predmet varstva naravne in kulturne dediščine.

- Radensko polje in dolina Žalne z obrobniimi pobočji in naselji (Sp. Slivnica, V. Mlačevo, Zagradec, Žalna, Velika Loka, Račna, Ilova gora, Luče) velja ohraniti zaradi še opaznega starega sistema zazidave in krajinskih kvalitete.

Priporoča se primarna raba zemljišč in strokovno usmerjena prenova naselij.

Smiselna je izdelava krajinske zasnove.

- V dobrepoljski dolini je sorazmerno dobro ohranjena prostorska zasnova obcestnih vasi.

Dolina je prostorsko zaključena enota, ki ji naravne in antropogene danosti oblikujejo značilno krajinsko podobo, zato novogrednje in sprememba obstoječe rabe tal niso zaželjene. Te omejitve veljajo predvsem za naselja Zdenska vas, Mala vas, Zagorica, Bruhanja vas, Podpeč, Podgora, Kopolje, kjer so načeloma možne le nadomestne gradnje in adaptacije.

- Dolina Višnjice je kulturnokrajinsko manj izrazita. Za to območje je značilna stihijna urbanizacija (predvsem območje Ivančne gorice ter dolina pod Višnjo goro).

Bolje je ohranjena dolina Višnjice od Mrzlega polja proti Muljavi, zato naj se v tem območju naselja bistveno ne širijo. Pomemben element v tem prostoru so arheološke prazgodovinske lokalitete (gradišča), med katerimi izstopa arheološki kompleks Stična, ki ga dopolnjuje naselje Stična s samostanom ter bližnje naselje Šentvid z delno ohranjeno strukturo in vizualno podobo. Navedeno območje zahteva posebno obdelavo v sklopu urbanistične zasnove območja.

- Dolina Krke je s svojimi naravnimi vrednotami del najpomembnejše naravne dediščine Slovenije, ogroža jo predvsem razmah gradnje počitniških hiš, ki ga je obvezno treba omejiti. Prav tako je treba omejevati tudi ostale posege v ta prostor.

- Območje Suhe krajine južno od Krke zaradi neugodnih življenjskih pogojev naravovarstveno ni ogroženo; pri kulturni dediščini je potrebno ohranjati značilna gručasta naselja in s tem krajinske značilnosti. Za omejitev odseljavanja, kar je poglavitni razlog za propadanje kulturne krajine, je možen razvoj čistih proizvodnih dejavnosti, in gradnja počitniških hiš na osnovi predhodnih podrobnih usmeritev.

Konkretne naloge in usmeritve pri ohranjanju, izboljšanju in varovanju naravne in kulturne dediščine so:

- sprotno ažuriranje topografske evidence naravne in kulturne dediščine in njeno ovrednotenje,
- registracija naravnih znamenitosti in kulturnih spomenikov,
- valorizacija dediščine in vključevanje le-te v vsak načrtni urbanistični poseg,
- izdelava konkretnih konservatorskih programov za posamezne objekte dediščine in njenih sklopov kot predpogoj aktivnega varstva,
- ustanovljati večja zavarovana območja, posebno redke in ogrožene tipe naravne dediščine pa razglasiti za naravne rezervate,
- varovati površino nad kraškimi jamami in območja z mikrokraškimi oblikami,
- preprečiti onesnaževanje voda in urediti smetišča,
- rezervatno zavarovati odseke posameznih vodnih tokov,
- preprečevati nepotrebne regulacije rek in potokov,
- zavarovati večino močvirij in barij ter preprečiti melioracije v takih območjih,
- varovati in nasajati žive meje v sistemu monokultur,
- preprečevati zaraščanje kulturne krajine,
- urediti primere vrtno arhitekture in druge tipe oblikovane narave,
- urbanistično načrtovanje naj upošteva primerno vključevanje in sožitje prezentirane dediščine v prostoru,
- ohranjati prostorske kvalitete in značilnosti, ki so pomembne za identiteto naselja,
- ohraniti historične zazidalne linije, parcelacijo in ustrezno izrabi historični stavbni fond,
- ohraniti fragmente kvalitetnih urbanističnih ureditev iz preteklosti,
- ohranjati tipičnost nekaterih vaških naselij kot sooblikujočih dejavnikov kulturne krajine,
- ohranjati sestavine kulturne krajine,

- ureditveni programi morajo vključevati raziskavo in predstavitve arheološke dediščine in situ,
- urbanistično načrtovanje naj upošteva primerno vključevanje in sožitje prezentirane dediščine v prostoru,
- izboljšati moramo odnos javnosti do naravne in kulturne dediščine z vzgojnim in informativnim delovanjem.

Načini urejanja prostora

Za ureditvena območja prostorsko in funkcionalno med seboj povezanih mest, naselij mestnega značaja in drugih razvojnih središč določa Zakon o urejanju prostora izdelavo urbanističnih zasnov naselij.

Za območja izven ureditvenih območij razvojno pomembnih naselij, kjer je izražen poseben družbeni interes zaradi krajinskih in drugih vrednot ali predvidevanj večjih posegov itd., določa zakon o urejanju prostora izdelavo krajinskih zasnov.

Urbanistične in krajinske zasnove so sestavni deli dolgoročnih planov.

Dolgoročni prostorski razvoj se bo v posameznih pomembnejših območjih občine usmerjal z naslednjimi planskimi akti.

- Z urbanističnimi zasnovami se bodo urejala osrednja urbanizirana območja v občini: Grosuplje—Šmarje Sap in Ivančna gorica—Stična—Šentvid.
- Zaradi posegov in vplivov na širši prostor se za celotni potek avtoceste skozi občino izdelava krajinski načrt, v katerega bodo zajeta vsa naselja v vplivnem območju avtoceste.
- Kvalitetna naravna in naselbinska dediščina ter planirani posegi zahtevajo izdelavo krajinskih zasnov za območje Radenskega polja in Dobropoljske doline.
- Naravne in turistične vrednote in razvoj naselij ter turističnih območij v dolini Krke je potrebno podrobno preveriti in uskladiti s krajinsko zasnovo tega območja.
- Turistično rekreacijski pomen območja med Višnjo goro in izvirom Krke pogojuje izdelavo krajinske zasnove.
- Naravne in kulturne vrednote doline Višnjice od Mrzlega polja do Krke zahtevajo podrobnejše vrednotenje posegov v ta prostor na osnovi krajinske zasnove.

Vsa ostala območja v občini se bodo urejala na osnovi določil prostorskih ureditvenih pogojev.

V okviru samoupravnega družbenega planiranja mora urbanistično načrtovanje postati učinkovito sredstvo za uresničevanje predvsem tistih družbenih ciljev, ki so povezani z razvojem naselij, organizacijo dejavnosti v prostoru in namensko rabo tal.

Zato bomo realizirali tudi naslednje naloge:

- dopolnitev oz. uskladitev obstoječe prostorske izvedbene dokumentacije z zakonom o urejanju prostora in o urejanju naselij in drugih posegov v prostor ter z novimi spoznanji o razvoju v prostoru,
- priprave občinskih predpisov na podlagi prostorske zakonodaje,
- pravočasno izdelavo zazidalnih in ureditvenih načrtov za pridobivanje in urejanje stavbnih zemljišč za družbeno gradnjo in usmerjanje gradbene pobude občanov,
- pripravo ureditvenih načrtov za vse pomembnejše posege v prostor (pridobivanje mineralnih agregatov, vodnogospodarske ureditve itd.).

4. MEDOBČINSKO SODELOVANJE

Zaključki študij, ki utemeljujejo potrebo po medobčinskem sodelovanju, nakazujejo, da bomo morali v planiranje vnesti več dinamike in iniciativnosti v miselnost, ki se še vedno odraža v samozadovoljnosti razreševanja skupnih problemov bodisi v Ljubljani kot tudi v občini. Zato si bo potrebno prizadevati za take oblike medobčinskega povezovanja, ki bodo preko skupno oblikovanih politik in ukrepov za izvajanje planov dosegli ugodnejše rezultate gospodarjenja in zato onešogočili zapiranje v občinske meje, podvajanje proizvodnih in drugih kapacitet.

Skupne usmeritve, ki izhajajo iz predlogov skladnejšega razvoja v regiji so smiselno vključene v vsa poglavja smernic. V tem poglavju izpostavljamo najpomembnejše naloge, ki jih bomo v regiji uresničevali tako na osnovi dogovora o skupnih temeljih dolgoročnih planov občin v širšem prostoru Ljubljane, kakor tudi na osnovi ugotovljenih skupnih razvojnih problemov z ostalimi sosednjimi občinami.

Temeljne naloge na področju medobčinskega sodelovanja so predvsem:

- Zagotoviti moramo enakomernejši razvoj v regiji in s tem tudi zmanjšano delovno migracijo z usmerjanjem investicij v manj razvite občine regije.
- Nastajanje skupnih projektov, usklajevanje investicijskih pobud in usmerjanje sredstev mora biti trajna naloga in pogoj za skladnejši regionalni razvoj.
- Po enotnih kriterijih in na podlagi rezultatov strokovnega dela bomo določili industrijske cone regijskega značaja, opredelili območja za usmerjeno stanovanjsko gradnjo, za razmestitev določenih regijskih inštitucij, energetskih vodov, območij za razvoj turizma itd.
- Pri razvoju sistema poselitve in omrežja centrov si bo prizadevati za usklajen razvoj trgovinske mreže, regionalno pomembnih servisov in drugih dejavnosti s ciljem, da si centri ne bodo konkurirali, temveč predvsem smotrno delili regionalne funkcije.
- Razporejanje dohodka v ljubljanski regiji je zaradi močne delovne migracije, ki jo bo mogoče le postopoma načrtno zmanjševati, pomembna skupna naloga. Občine se bodo morale dogovarjati o združevanju dela sredstev za investiranje v komunalno in družbeno infrastrukturo v območjih, ki dajejo velik delež delovne sile v druge občine.

Osnovnega pomena za skladnejši razvoj v regiji je zagotovitev mehanizmov za uresničevanje dogovorjenih nalog.

Na tem področju je ena osnovnih nalog oblikovanje ustrezne strokovne .....

V občini Grosuplje se zavzemamo tudi za novo organizirano družbenopolitično skupnost tako imenovano urbano regijo mesta, kjer bi se reševala predvsem problematika usmerjanja gospodarskega razvoja komunalnega in prostorskega urejanja.

Konkretne naloge na področju medobčinskega sodelovanja so predvsem:

- Vzporedno s pospešenim usposabljanjem kmetijskih zemljišč je na celotnem ljubljanskem območju treba povečati vzrejo živine, proizvodnjo in stopnjo predelave kmetijskih pridelkov, predvsem leka in mesa ob hkratni povezavi vseh proizvajalcev. Prizadevati si je potrebno za take dolgoročne zasnove oblike organiziranosti npr. skupna samoupravna interesna skupnost za pospeševanje razvoja kmetijstva in preskrbo potrošnih središč s prehrabnimi proizvodi za območje občin ljubljanske regije, ki bodo sposobne oblikovati enotno med občinami usklajeno kmetijsko-zemljiško politiko, usklajene proizvodne programe, zagotoviti stabilno preskrbo z živili v pomembnejših središčih občin in regije, skupno zagotavljati materialne pogoje za pospeševanje in stimuliranje kmetijske proizvodnje na celotnem območju regije in občine.
- Uskljevanje primarne predelave lesa bo potrebno izvajati v okvirih gozdnogospodarskih območij.
- Na področju razvoja turizma si bo na medobčinskem nivoju potrebno prizadevati za skladen in uspešen razvoj izletniškega, kmečkega in drugih oblik turizma. Skupno bo potrebno oblikovati kreditne pogoje za pospešen razvoj najpomembnejših turističnih območij v občini: območja Krke, Stične, Taborske jame, Polževega, Dobropolja itd.
- Na regionalni ravni oz. v povezavi z občino Novo mesto bo potrebno po enotnih merilih opredeliti območje krajinskega parka Krka in določiti varstvene režime.
- Za hitrejši razvoj območja Suhe krajine morajo občine Grosuplje, Kočevje, Trebnje in Novo mesto v svojih dolgoročnih planih uskladiti razvojne načrte za to območje.
- Regionalnega in republiškega pomena je zagotovitev aktivnega varstva pomembnejših spomenikov naravne in kul-